

Propisi iz oblasti zdravstvene zaštite bilja koji uređuju sistem biljnih pasoša

**Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
sektor za fitosanitarne poslove
odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja**

Februar 2022

Propisi iz oblasti zdravstvene zaštite bilja koji uređuju sistem biljnih pasoša

- ▶ **Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja („Sl. list RCG” broj 28/06 i „Sl. list CG” broj 28/11, „Sl. list CG” broj 48/15);**
- ▶ Pravilnik o uslovima za upis u registar proizvođača, prerađivača, uvoznika, distributera i skladištara bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom (Sl. list CG, broj 15/13, 123/20);
- ▶ Pravilnik o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“, broj 19/13, 98/20);
- ▶ Pravilnik o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša („Sl. list CG”, br. 21/21);
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama i listama štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG”, br. 39/11, 136/2021);
- ▶ Pravilnik o visini naknade za fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“ br. 15/14)
- ▶ Posebni propisi za pojedine štetne organizme u skladu sa EU regulativama za hitne mjere.

Posebni propisi za pojedine štetne organizme

- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja **virusa smeđe naboranosti ploda paradajza** Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV));
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja bakterije ***Xylella fastidiosa*** (Wells et al.);
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje širenja štetnog organizma **Potato spindle tuber viroid-a** koji prouzrokuje vretenavost krtola krompira;
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma ***Spodoptera frugiperda*** (SMITH)
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, širenja i suzbijanje **smotavaca karanfila** (*Cacoecimorpha pronubana* Hb. i *Epichoristodes acerbella* (Walk.) Diak.);
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja, širenja i suzbijanja ***Phytophthora ramorum*** Werres, De Cock & Man in 't Veld. sp. nov.;
- ▶ Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, sprečavanje širenja i suzbijanje smeđe truleži krtola krompira i bakterijskog uvenuća krompira i paradajza (POTATO BROWN ROT) koju prouzrokuje bakterija ***Ralstonia solanacearum*** (Smith) Yabuuchi et al. Pojedinačni propisi u skladu sa EU Odlukama (hitne mjere) i EU Regulativama.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja

- ▶ **BILJNI PASOŠ** je dokument odnosno isprava, službena etiketa ili druga oznaka kojim se potvrđuje da bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom, koji se premještaju na teritoriji Crne Gore, ispunjavaju fitosanitarne uslove utvrđene zakonom i propisima, tj da su slobodni od štetnih organizama
- ▶ Štetni organizmi koji se smatraju naročito rizičnim po zdravlje bilja i biljnih proizvoda razvrstavaju se u liste:
 - ▶ **Lista I.A i Lista II.A** odnosi se na **štetne organizme**, bilje i biljne proizvode čije je unošenje i širenje zabranjeno na teritoriji Crne Gore;
 - ▶ **Lista V.A** odnosi se na **bilje**, biljne proizvode i objekte pod nadzorom koji moraju biti pregledani prije premještanja i **koje mora pratiti biljni pasoš**;
 - ▶ **Lista IV.A** odnosi se na **posebne fitosanitarne zahtjeve** koji moraju biti ispunjeni pri unošenju i **premještanju bilja**, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom;
- ▶ Sadržaj listi propisan je Pravilnikom o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama i listama štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom

Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja

- ▶ **Proizvodnjom i distribucijom bilja sa Liste V.A** mogu se baviti privredna društva, odnosno druga pravna i fizička lica i preduzetnici koji su registrovani za obavljanje djelatnosti i koji su **upisani u Registar** proizvođača, prerađivača, uvoznika, distributera i skladištara bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom
- ▶ Lica upisana u registar moraju da imaju **odgovorno lice za zdravstvenu zaštitu bilja** koje je stručno osposobljeno i koje ispunjava uslove u pogledu nivoa i profila obrazovanja;
- ▶ Stručno osposobljavanje odgovornog lica sprovodi organ uprave na osnovu programa o stručnom osposobljavanju odgovornog lica;
- ▶ Izuzetno, upis u Registar nije obavezan za male proizvođače i prerađivače koji se ne bave profesionalno proizvodnjom i preradom bilja, ako je njihova ukupna proizvodnja namijenjena za lične potrebe i krajnim korisnicima na lokalnom tržištu.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja

- ▶ Biljni pasoš izdaju:
 - 1) **lica upisana u Registar koja su dobila dozvolu za izdavanje biljnog pasoša;**
 - 2) ovlašćena lica iz člana 4 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona;
 - 3) organ uprave.
- ▶ Dozvolu za izdavanje biljnog pasoša izdaje organ uprave **na osnovu zahtjeva**
- ▶ Biljni pasoš neće se izdati ako se **fitosanitarnim pregledom** utvrdi da uslovi nijesu ispunjeni
- ▶ Ako lica koja su dobila dozvolu za izdavanje biljnog pasoša prestanu da ispunjavaju uslove za izdavanje biljnih pasoša, odnosno obaveze, organ uprave **oduzeće dozvolu** za izdavane biljnih pasoša

Pravilnik o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom

- ▶ Mali proizvođači i prerađivači su fizička lica koja se ne bave profesionalnom proizvodnjom i preradom bilja i ako je njihova ukupna proizvodnja bilja i biljnih proizvoda **namijenjena za lične potrebe i krajnjim korisnicima na lokalnom tržištu** i ukoliko proizvode bilje i biljne proizvode na mjestu proizvodnje čija **površina ne prelazi 200 m²** (staklenika, plastenika), odnosno 1000 m² otvorenog prostora.
- ▶ Malim proizvođačima ne smatraju se proizvođači:
 - ▶ sjemenskog krompira; bilja iz rodova: Citrus L., Fortunella Swingle, Poncirus Raf. Amelanchier Med., Chaenomeles Lindl., Cotoneaster Ehrh., Crataegus L., Cydonia Mill., Eriobotrya Lindl., Malus Mill., Mespilus L., Photinia davidiana (Dcne.), Prunus L., Pyracantha Roem., Pyrus L., Sorbus L., i Vitis L.; Rhododendron spp. (osim Rhododendron simsii Planch), Viburnum spp., Camellia spp. i Castanea Mill.
- ▶ Lokalno tržište je tržište na kome se vrši **prodaja** bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom **krajnjim korisnicima na mjestu proizvodnje ili na lokalnim pijacama na udaljenosti od 50 km od mjesta proizvodnje.**

Pravilnik o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša

- ▶ način obavljanja pregleda radi izdavanja biljnih pasoša;
- ▶ Program i način stručnog osposobljavanja odgovornog lica za zdravstvenu zaštitu bilja koji sprovodi uprava;
- ▶ uslove za izdavanje i način izdavanja biljnog pasoša;
- ▶ obrazac i sadržaj biljnog pasoša i način označavanja pošiljke bilja koja se premješta sa mjesta unošenja do odredišta u unutrašnjosti.

Pravilnik o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša

Biljni pasoš se izdaje za **svo bilje namijenjeno sadnji** i sjeme četrdesetak biljnih vrsta.

Biljni pasoš se izdaje kao **službena etiketa ili prateći dokument** koji se pričvršćuje na trgovačku jedinicu bilja, prije njihovog premještanja.

Ako se bilje, biljni proizvodi ili objekti pod nadzorom premještaju u paketu, svežnju ili kontejneru, biljni pasoš se pričvršćuje za taj paket, svežanj ili kontejner.

Biljni pasoš se može izdati za cijelu pošiljku koja se od proizvođača premješta prevoznim sredstvom.

Biljni pasoš se ne izdaje za bilje, biljne proizvode i objekte pod nadzorom pod uslovom da su namijenjeni za premještanje i dostavljanje direktno krajnjim korisnicima.

Pravilnik o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša

Biljni pasoš se može izdati u kombinaciji s sertifikacijskom etiketom.

Biljni pasoš ima standardiziovani format.

Biljni pasoš se može izdati i u elektronskoj formi.

Biljni pasoš treba da je lako vidljiv i jasno čitljiv, a informacije na njemu nepromjenljive i trajne.

Sadržaj biljnog pasoša raspoređen je u pravougaonom ili kvadratnom obliku, a veličina se može prilagoditi prirodi bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom.

Pravilnik o načinu obavljanja pregleda, uslovima i načinu izdavanja biljnog pasoša

Biljni pasoš sadrži:

- a) riječi „biljni pasoš” u gornjem desnom uglu na crnogorskom i engleskom jeziku, odvojeno kosom crtom;
- b) zastavu Crne Gore u gornjem lijevom uglu štampanu u boji ili crno-bijelo;
- c) slovo „A” iza kojeg slijedi botanički naziv biljne vrste ili drugog odgovarajućeg taksona za bilje i biljne proizvode ili, ako je odgovarajuće, naziv objekta pod nadzorom, i gdje je to primjenjivo, naziv sorte;
- d) slovo „B” iza kojeg slijedi kod zemlje: "ME", crtica i registarski broj ovlašćenog lica koji izdaje biljni pasoš ili kojem biljni pasoš izdaje Uprava;
- e) slovo „C” iza kojeg slijedi kod sljedljivosti bilja, biljnog proizvoda ili objekta pod nadzorom

Biljni pasoš

**Biljni pasoš /
plant passport**

A xxxxx

B ME – xxxxx

C xxxxx

Pravilnik o visini naknade za fitosanitarni pregled bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom

- ▶ Za **fitosanitarni inspekcijski pregled** sadnog materijala rasada povrća i ukrasnog bilja koji se premješta, proizvođač plaća naknadu u visini od 70 eura, za svaki obavljeni pregled.

Proizvođač koji ima dozvolu za izdavanje biljnog pasoša ne plaća naknadu za fitosanitarni pregled rasada povrća.

- ▶ **troškove laboratorijskih analiza** snosi proizvođač u slučaju kada je rezultat laboratorijske analize pozitivan, u suprotnom troškove laboratorijskih analiza snosi Uprava (član 55 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja („Sl.list RCG” br. 28/06 i „Sl. list CG” br. 28/11 i 48/15)).

Hvala